فصلنامه پژوهش تطبیقی حقوق اسلام و غرب- مقاله پژوهشی- سال نهم- شماره یک- بهار ۱۴۰۱: ۲۳۴-۲۱۳
doi.org/10.22091/csiw.2022.7922.2234

A Comparative Study on the Validity of Industrial Design Registration Certificates

Received: 16/02/2022; Accepted: 13/04/2022

Zahra Shakeri[1]
Zahra Bahadori Jahromi[2]

Abstract

In IP systems based on registration, industrial designs are protected by certifications issued by the registration authority. However, the performed examination by the registration authority vary on the scope and therefore the amounts of validity presumable for certificates do not follow the same rules. Unlike patents and trademarks registration systems, which have been extensively studied in many countries, from a very limited formal review to a detailed review at the request of the applicant has been observed, and the right to pre-registration protest has not been provided in many cases. These issues can create ambiguities about the scope of rights granted to the registrant and challenge the courts. Therefore, the present article, through a descriptive analytical method, concludes that the lack of substantive examination does not mean the invalidity of certificates issued, and in general, industrial design registration certificates have an exclusive right for the registrants as long as there is no objection, although in some national systems, industrial design certificates based on the declaration regime may not give the registrant a negative right.

Key words: Validity Presumption of Registration Certifications, The Novelty of the Industrial Design, Industrial Design, Registration Declaration System, Examination System.

پرتال جامع علوم انسانی

1 Assistant Professor, Department of Private and Islamic Law, Faculty of Law and Political Science, University of Tehran (Corresponding Author), Email: zshakeri@ut.ac.ir
2 Ph .D. in Private Law, Faculty of Law and Political Science, University of Tehran.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جستاری تطبیقی در اعتبار گواهینامه‌های ثبت طرح‌های صنعتی

تاریخ‌دریافت ۱۴۰۰/۱۱/۲۷ - تاریخ‌پذیرش ۱۴۰۱/۰۱/۲۴

زهرا شاکری[۱]
زهرا بهادری‌جهرمی[۲]

فصلنامه پژوهش تطبیقی حقوق اسلام و غرب- مقاله پژوهشی- سال نهم- شماره یک- بهار ۱۴۰۱: ۲۳۴-۲۱۳
doi.org/10.22091/csiw.2022.7922.2234

چکیده

حمایت از طرح‌های صنعتی در نظام‌هایی که مبتنی بر ثبت هستند با صدور گواهینامه از سوی مرجع ثبتی همراه می‌شود. اما حدود و ثغور بررسی مرجع ثبتی و میزان اعتباری که برای گواهینامه ها می‌توان متصور شد از قاعده یکسانی برخوردار نیست. برخلاف حق اختراعات و علائم تجاری که تحقیقات گسترده ای درباره نظام ثبتی آن صورت گرفته، این حوزه از حقوق مالکیت فکری مغفول مانده و ابعاد مداخله مراجع ثبتی و قلمرو اعتبار گواهینامه ها با چالش روبرو است. در کشورهای مختلف، از بررسی بسیار محدود شکلی تا بررسی تفصیلی به درخواست متقاضی مشاهده شده و حق اعتراض نیز در موارد متعددی پیش‌بینی‌نشده است. این مسائل می‌تواند ابهاماتی را در خصوص دایره حقوق اعطایی به ثبت‌کننده ایجاد کرده و محاکم را با چالش روبرو کند. بنابراین مقاله حاضر با روش تحلیلی توصیفی سرانجام نتیجه گیری می‌کند که عدم بررسی ماهوی به معنای عدم اعتبار گواهینامه‌های صادره نیست و به‌طور کلی گواهینامه‌های ثبت طرح‌های صنعتی تا هنگامیکه معارضی ندارد موجد حق انحصاری برای ثبت‌کننده بوده و معتبر است. اگرچه در بعضی نظام‌های ملی، گواهینامه‌های طرح‌های صنعتی مبتنی بر رژیم اعلامی ممکن است موجد حق سلبی برای ثبت‌کننده نباشد.

واژگان کلیدی: اعتبار گواهینامه ثبتی،جدید بودن طرح صنعتی، طرح صنعتی، نظام اعلامی ثبت، نظام بررسی.

۱ استادیار گروه حقوق خصوصی و اسلامی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران (نویسنده مسئول)
رایانامه: zshakeri@ut.ac.ir
۲ دانش‌آموخته دکتری حقوق خصوصی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران.

مقدمه

حمایت از طرح‌های صنعتی در نظام‌های که مبتنی بر ثبت هستند با صدور گواهینامه از سوی مرجع ثبتی همراه می‌شود. اگرچه ثبت در بسیاری از نظام‌های ملی انجام میپذیرد اما معیارهای ماهوی ثبتی و فرایند صدور گواهینامه درباره طرح‌های صنعتی یکسان نیست. برخلاف اختراعات و علامت‌های تجاری که بیشتر درباره نظام‌های ثبتی شان سخن رفته است[1] اما ثبت طرح‌های صنعتی همواره در هاله‌ای از ابهام بوده است . این ابهام در خصوص قلمرو مداخله مرجع ثبتی و بارحقوقی سند صادره تجلی می باید و سرانجام محاکم را با چالش در تفسیر گواهینامه روبرو می نماید. مطالعه رویه قضایی و بررسی روند رسیدگی قضایی به دعاوی ناشی از ثبت طرح صنعتی در ایران(تقریبا ۱۰۰ رأی و قرار در بازه سالهای ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰ مطالعه شده است)، حاکی از معضلات جدی در رسیدگی به پرونده‌های مربوطه و لزوم بررسی و حل مشکلات موجود است. مسئله میزان اعتبار گواهی‌های طرح صنعتی، موضوعی است که علی‌الخصوص در دعاوی کیفری و با توجه به اصول دادرسی کیفری همچون اصل برائت، اصل تفسیر مضیق و... چالش‌های جدی را پیش روی مراجع قضائی قرار داده است. وجود گواهی‌های طرح صنعتی قابل ابطال بیشمار، دادسراها را بر آن داشته است تا خود نیز تا حدی وارد بررسی صحت ثبت طرح صنعتی شوند.

نمونه‌های فراوانی در کشورهای مختلف وجود دارد که مرجع ثبتی، بررسی ماهوی درباره طرح درخواستی انجام نمی‌دهد و حتی مرحله اعتراض نیز مشاهده نمی‌شود. در

---

۱ برای مطالعه مراجعه کنید به :شاکری، زهرا، بهادری جهرمی، زهرا، ۱۳۹۷ش، «سخنی در انواع نظام‌های ثبت اختراع، با نگاهی به برخی اصول ثبتی»، فصلنامه علمی دانشنامه های حقوقی، دوره ۱ شماره ۱، زمستان ۱۳۹۷، صص۱۹۱-۲۱۳ و بهادری جهرمی، زهرا، شاکری، زهرا، ۱۴۰۰ش،« اصل اعتبار گواهینامۀ ثبت اختراع و اعمال آن در نظام حقوقی ایران»، مجله حقوق خصوصی، دوره ۱۸، شماره ۱،صص۲۰۳-۲۲۵.

برخی کشورها نیز فرایند بررسی ماهوی به تقاضای افراد صورت می‌گیرد و در پاره‌ای از موارد بررسی‌های محدودی انجام می‌شود. هرکدام از این الگوها می‌تواند به بار حقوقی مختلفی منجر شود. به عبارت دیگردر بعضی موارد حقی انحصاری یا مالکیت برای متقاضی فرض می‌شود که خلاف آن را نیز می‌توان اثبات کرد. در پاره‌ای موارد نیز حق کاملی برای طرح‌های ثبت‌شده ایجاد نمی‌شود. همه این موارد نشان می‌دهد که مطالعه جامع در این خصوص ضروری است. بنابراین مسئله مقاله حاضر آن است که اعتبار گواهینامه‌های طرح‌های صنعتی به چه میزان است؟ در این مسیر تلاش می‌شود ضمن مطالعه تطبیقی در پنج بخش به بررسی موضوع پرداخته شود.

به این منظور پیش از آنکه به نوع نظام ثبتی اعم از تحقیقی یا اعلامی یا نیمه تحقیقی پرداخته شود، در بند اول مقدمه‌ای در خصوص شرایط ماهوی ثبت طرح صنعتی مطرح‌شده تا مشخص شود در کشورهای مختلف با فرض اعمال نظام بررسی تحقیقی نیز، بررسی در رابطه با چه شروطی انجام می‌گیرد. در بند دوم انواع نظام‌های ثبتی، مطالعه شده و سعی می‌شود با توجه به قانون فعلی و آئین‌نامه آن نوع نظام ثبتی ایران مشخص گردد. در بند سوم به مهم‌ترین ملزومات نظام‌های ثبتی طرح صنعتی و در بند آخر نیز مهم‌ترین دستاوردهای نظام ثبت طرح صنعتی با توجه به نوع این نظام‌ها بررسی و تحلیل خواهند شد.

۱. مؤلفه‌های ماهوی ثبت طرح‌های صنعتی

به‌طورکلی، جدید بودن در قریب به اتفاق کشورها به‌عنوان معیار حمایتی مطرح است اما مؤلفه‌ای که هم‌زمان با جدید بودن بایستی احراز شود در کشورهای مختلف با تفاوت‌هایی روبرو است.

۱-۱. جدید[1] و تمایز بخش بودن[2]

در برخی کشورها طرح باید تمایز بخش باشد .تمایز بخش بودن معیاری است که در علائم تجاری نیز مطرح بوده و منظور آن است که علامت نسبت به نشان‌های دیگر

1 New
2 Distinctive.

منحصربه‌فرد بوده و موجب القای شبهه عمومی نشود. درباره طرح‌ها نیز این شاخص مطرح است اما ظاهراً تفاوت‌هایی در تحلیل این معیار در خصوص طرح و علامت مشاهده می‌شود. به‌طور مثال دراسترالیا[1]،طرحی قابل ثبت است که جدید و تمایز بخش باشد. این مقایسه بر اساس دانش پیشین صورت می‌گیرد. در این مسیر طرح‌هایی که عملاً در استرالیا استفاده می‌شود، طرح‌هایی که در اسناد داخل یا خارج از استرالیا منتشرشده است، طرح‌هایی که در اظهارنامه‌های ثبت طرح افشاشده‌اند، طرح‌هایی که دارای حق تقدم هستند مانع ثبت طرح های بعدی خواهند بودند. (ماده ۱۵ قانون فوق الذکر استرالیا). در اینجا منابع مورداستفاده برای بررسی همه‌جانبه و جامع نیست. مستفاد از مفهوم مخالف ماده (۱۵)، طرح‌هایی که در خارج از کشور استفاده می‌شوند مانعی برای ثبت نیستند. افزون براینکه منحصربه‌فرد بودن نیز نسبت به طرح‌هایی که در پایگاه اداره ثبت استرالیا ثبت‌شده‌اند یا در داخل و خارج از استرالیا منتشرشده‌اند سنجیده می‌شود. در استرالیا، منظور از تمایز بخشی، منحصربه‌فرد بودن است.

۲-۱. جدید و دارای ویژگی‌های فردی[2]

در برخی کشورها به‌موازات تازگی، بر ویژگی فردی و خاص طرح تأکید می‌شود. در این مؤلفه به‌جای کاربرد اصطلاح اصالت یا تمایز بخشی بر ویژگی‌های فردی تأکید می‌شود. این به معنای یک تفاوت یا تغییر بین طرح حاضر و گذشته است.به‌طور مثال در ایتالیا طرح‌ها باید جدید و دارای ویژگی‌های فردی باشند[3]، به این معنی که تصور کلی ایجادشده بر روی کاربر آگاه باید با تصور کلی ایجادشده توسط هر طرحی که قبلاً در دسترس عموم قرارگرفته است متفاوت باشد.این تازگی، مطلق است و بدان معناست که افشای طرح توسط اشخاص ثالث قبل از تاریخ تسلیم درخواست ثبت طرح یا قبل از تاریخ حق تقدم می‌تواند ثبت را باطل کند .افشای طرح از سوی شخص ثالث به شرطی که درخواست ظرف ۱۲ ماه پس از افشای آن ثبت شود، لطمه‌ای وارد نمی‌کند .علاوه بر این،

1 Designs Act 2003,No. 147, 2003.
2 Individual character
3 Industrial Property Code (Legislative Decree No. 30 of February 10, 2005, as amended up to Legislative Decree No. 34 of May 19, 2020), Art. 31.

قابلیت ثبت طرح با افشای اطلاعاتی که به‌طور منطقی در دسترس محافل تخصصی و علاقه‌مند در طول تجارت عادی در اتحادیه اروپا قرار نمی‌گیرد، تحت تأثیر قرار نمی‌گیرد.در فرانسه نیز طرح باید جدید و ویژگی فردی داشته باشد[1]

۳-۱. جدید بودن و اصالت[2]

در بعضی کشورها مانند نظام حقوق مالکیت ادبی و هنری از معیار اصالت استفاده می‌شود و به‌این‌ترتیب بر وجوه مشترک دو نظام طرح و ادبی و هنری تأکید می‌شود. این در حالی است که در سایر نظام‌های فوق؛ تلاش می‌شود با طرح اصطلاحاتی دیگر از نظام ادبی و هنری فاصله گرفته و بر هویت مستقل طرح مهر تائید زده شود.مانند برزیل[3]. این شروط بدان معناست که اولاً طرح در قلمرو دانش پیشین تا روز تشکیل پرونده نباشد و ثانیاً با طرح‌های موجود، تفاوت ظاهری تمایز بخش داشته باشد . این مورد می‌تواند نتیجه ترکیب عناصر موجود باشد. ثالثاً جدید بودن و اصالت با هم باید موجود باشد .

۴-۱. جدید و یا اصیل بودن

مطابق با ماده (۲۱) قانون ثبت اختراعات و طرح های صنعتی و علائم تجاری ایران، طرحی قابل ثبت است که جدید و یا اصیل باشد. اگرچه آیین‌نامه این عبارت را به جدید و اصیل بودن تغییر داده است اما ابهام درباره تحلیل این شرط وجود دارد. در برخی مقالات با نقد بر انتقال ابهام موجود در پیش‌نویس‌های اولیه موافقت‌نامه تریپس که در آن‌ها عبارت جدید و یا اصیل به‌کاررفته بود، گفته می‌شود تریپس اختیار قانون‌گذاری داخلی را در این حوزه به کشورها داده است و به نظر می‌رسد قانون ایران با عدم ارائه تعریف از اصالت در واقع آن را مترادف جدید بودن دانسته است. در ادامه با بررسی تعریف اصالت مطرح‌شده در آئین‌نامه و شبیه بودن آن با معیار منحصربه‌فرد بودن در کشورهای اروپایی عبارت جدید و اصیل را در قانون صحیح‌تر می‌داند.(حبیبا و حنیفی، ۱۳۹۱: ۴۶-۲۵) هرچند در

1 Intellectual Property Code - Last modification on January 01, 2021, Article L511-2
2 Originality.
3 Law No. 9.279 of May 14, 1996 (Law on Industrial Property, as amended up to Law No. 14.200 of September 2, 2021)

کلیت این نظر صحیح به نظر می‌رسد، اما به این نکته باید توجه داشت که در تریپس نیز ابهام چندانی از این نظر وجود ندارد چراکه در صدر ماده (۲۵) تریپس عنوان‌شده است:" اعضا برای حمایت از آن دسته از طرح‌های صنعتی که مستقلاً ساخته‌شده و جنبه جدید یا اصیل دارد، مقرراتی پیش‌بینی خواهد نمود...." چنانچه مشاهده می‌شود در تریپس عبارت "مشخصاً مستقلاً ساخته‌شده باشد" به‌کاررفته است، که می‌تواند به‌نوعی مشابه مفهوم اصالت در مالکیت ادبی و هنری باشد، لازم به ذکر است این عبارت جدای از اصیل بودن در طرح‌ها مورداشاره قرارگرفته است . با توجه به مفهوم خاص اصالت در طرح‌های صنعتی که می‌توان در کنار جدید بودن، آن را با مشابهت در علامت تجاری در کنار عینیت مقایسه نمود، می‌توان گفت در واقع هر طرحی که در این مفهوم اصیل باشد لاجرم جدید هم خواهد بود و نمی‌توان طرحی را تصور نمود که اصیل در مفهوم اصالت در طرح صنعتی باشد اما جدید نباشد. اما میزان تفاوت‌ها و ابتکارات به‌کاررفته در طرحی که جدید است تا بتواند آن را به طرح اصیل مبدل نماید بسته به نوع کالا و طراحی‌ها و پرونده‌ها بسیار متفاوت است و به‌صورت موردی قابل‌بررسی است. این امر در آراء متعددی موردنظر دادرسان واقع‌شده است چنانچه قاضی پرونده‌ای اشعار می‌دارد: « نو و جدید بودن طرح شرط است که می‌بایست حاصل ابتکار و خلاقیت طراح باشد و به‌طور مستقل توسط طراح پدید آمده و کپی و تقلید طرح‌های موجود نباشد به نحوی که از دید یک کاربرد آگاه متفاوت از طرح‌هایی باشد که قبلاً در اختیار عموم قرارگرفته است»[1]. این نمونه نشان می‌دهد جدید بودن نتیجه اصالت ارزیابی‌شده است و بدان مفهوم است که طرح باید از اصالت مطلق برخوردار باشد.

۱ پرونده ۹۴۰۹۹۸۰۲۶۳۰۰۴۷۵ شعبه ۳ دادگاه عمومی حقوقی مجتمع قضایی شهید بهشتی تهران، دادنامه مورخ ۱۳۹۵/۷/۴.

۵-۱. نمود خاصی از جدید بودن

در مصر طرح باید تجلی خاصی از جدید بودن باشد[1] (ماده ۱۱۹). در اینجا به‌جای تأکید بر استقلال عنصر جدید بودن و ویژگی خاص، دو مؤلفه در هم ترکیب‌شده است. در ژاپن نیز به موجب قانون، طرح‌هایی قابل ثبت هستند که پیش از ارائه اظهارنامه توسط طراح، در ژاپن و یا کشورهای دیگر افشا نشده باشند یا شبیه به طرح‌های افشاشده قبلی نباشند. درواقع در قانون طرح‌های ژاپن، شرط جدید بودن به‌عنوان ملاک اصلی ارائه‌شده است و در ادامه طرح‌های شبیه به طرح‌های قبلی نیز غیرقابل ثبت دانسته شده است.[2] ملاک دیگری که قانون ژاپن مطرح کرده این است که شخص با مهارت عادی در آن حوزه بتواند به راحتی با توجه به ساختار و تصاویر و ... موجود این طرح را ایجاد کند. چنانچه مشاهده می‌شود این معیار تا حد زیادی به معیار گام ابتکاری در اختراع نزدیک شده است.[3]

۶-۱. جدید و غیر بدیهی بودن

در آمریکا، طرح‌ها به‌موازات جدید بودن باید غیر بدیهی هم باشد[4] . غیر بدیهی بودن مفهومی است که در نظام حق اختراع به کار می‌رود و منظور آن است که طرح برای افرادی که مهارت عادی در آن رشته دارند آشکار نباشد. ازآنجاکه در نظام آمریکا، طرح‌های صنعتی به اختراعات نزدیک هستند این امر مدنظر قرار می‌گیرد. اما به عقیده برخی نویسندگان، احراز مؤلفه تمایز بخشی یا دارا بودن ویژگی‌های فردی نسبت به این معیار ساده‌تر است(Rahman,2014:225).

۲. اقسام نظام‌های ثبت طرح‌های صنعتی

اگرچه نوع نظام ثبت طرح‌های صنعتی ظاهراً بر همان اساس سنتی اعلامی و بررسی قابل‌مطالعه بوده اما از تنوع جالبی در جزئیات برخوردار است . پیش از ورود به بحث، ذکر این نکته ضروری است که آنچه در مقاله حاضر بررسی می‌شود صرفاً طرح‌های ثبت‌شده

1 Law No. 82 of 2002
2 Design Act (Act No. 125 of April 13, 1959, as amended up to April 1, 2021), Art. 3.
3 Ibid. Art 3 (2)
4Design patents Act 35 USC § 173.

هستند و اعتبار و شرایط طرح‌های ثبت‌نشده که در برخی کشورها موردحمایت هستند خارج از محدوده مطالعه است.[1] در واقع مسئله اصلی بررسی تأثیر نوع نظام‌های ثبت بر اعتبار گواهی‌ها است و شروط حمایت از طرح‌های ثبت‌نشده خارج از موضوع است.

۱-۲. نظام اعلامی

در این نظام، بدون بررسی مؤلفه‌های جدید بودن و تمایز / ویژگی فردی و تنها با بررسی شرایط کلی تشریفاتی، ثبت صورت می‌گیرد (مانند ایتالیا و آلمان). به‌عبارت‌دیگر، طرح ثبت‌شده یک حق مالکیت صنعتی بررسی نشده است. برخی نویسندگان معتقدند تازگی و ویژگی‌های فردی طرح به دلیل ثبت قانونی، فرض می‌شود. این موضوع، موقعیت قانونی دارنده حق را ارتقا می‌دهد و هر ثالثی که طرح صنعتی ثبت‌شده را به چالش کشاند، بار اثبات این را دارد که طرح قبل از تاریخ اولویت برای عموم شناخته‌شده است.برخی اساتید حقوق معتقد هستند که اطلاعات موجود در این سیستم ثبتی به‌هیچ‌وجه قابل‌اعتماد نیست و چنین سیستمی نمی‌تواند هیچ تضمینی در خصوص صحت اطلاعات ثبت‌شده ارائه دهد و به این جهت دعاوی متعدد در خصوص اعتبار یا عدم اعتبار حق ثبت‌شده مطرح می‌شود(طباطبائی حصاری، ۴۹۹:۱۳۹۸) به‌طورکلی مطالعات نشان می‌دهد اعتبار ثبت تحت این نظام تا هنگامی است که خلاف آن اثبات شود. باوجوداین همان‌طور که در ادامه اشاره خواهد شد ممکن است معنای طرح ثبت‌شده آن باشد که ثبت‌کننده حق استفاده دارد اما نیروی لازم برای بازدارندگی دیگران را نداشته باشد.

لازم به ذکر است در نظام اعلامی نیز اصولاً شرایط مطلق طرح صنعتی(شروطی که در رابطه با ماهیت و ذات طرح هستند و نه در مقایسه با حقوق دیگر) توسط اداره بررسی می‌شود و اعلامی بودن به معنای این نیست که صرفاً مستندات متقاضی دریافت و ثبت

۱ برای مطالعه بیشتر رجوع کنید به: قبولی در افشان، سید محمد مهدی و محسنی، سعید، ۱۳۸۹ش،«بررسی حقوقی طرح صنعتی قابل حمایت (مطالعه تطبیقی پیشینه و مفهوم)»، مجله دانش و توسعه، سال هفدهم، شماره ۳۲، پاییز ۸۹، صص۲۷-۶۵.

انجام گیرد. ازجمله اموری که توسط ادارات در نظام اعلامی بررسی می‌شوند می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

اول) مشمول تعریف طرح صنعتی بودن

با توجه به برخی همپوشانی‌های احتمالی در برخی مصادیق اموال فکری مانند همپوشانی لباس تجاری و علامت تجاری سه‌بعدی و طرح صنعتی از یک‌سو و احتمال تلاقی ویژگی‌های فنی اختراعی با برخی ویژگی‌های ظاهری، قوانین اکثر کشورها صراحتاً با هدف تأکید بر پیشگیری از ثبت سایر اموال فکری، مراجع ثبت اختراع را مکلف به بررسی تقاضانامه از جهت اینکه درخواست ثبت طرح صنعتی داخل در تعریف قانونی ارائه شده از این طرح‌ها باشد، نموده اند: مانند ماده (۱۸) قانون آلمان و ماده (۳) قانون دانمارک[1].

دوم) خلاف نظم عمومی و اخلاق حسنه بودن

بحث تعارض با اخلاق حسنه و نظم عمومی مهم‌ترین شرطی است که در غالب کشورها مانند انگلستان، ایرلند، دانمارک، ژاپن، آلمان، موردتوجه قانون‌گذار قرارگرفته است.[2] هرچند بدیهی است تعریف و مصادیق این مفهوم حقوقی بسته به هر نظام حقوق به‌صورت خاص قابل‌بررسی بوده و چه‌بسا طرحی دریکی از این کشورها خلاف نظم عمومی تلقی شود و در سایر کشورها ثبت شود. به‌هرحال مرجع ثبت، صلاحیت اظهارنظر در این رابطه را دارد.

سوم) صرفاً کارکردی بودن

معیاری که به‌عنوان یک شرط مطلق مرجع ثبت در اکثر کشورهای دنیا مکلف به احراز آن است این نکته است که آیا طرح صنعتی موردتقاضا صرفاً به دنبال حمایت از عملکرد کالای موضوع ثبت است یا خیر. پیش‌بینی مقرره در جهت ایجاد تفکیک کامل بین حمایت از اختراع و طرح صنعتی است (چه در حوزه اختراعات،در زمان تقدیم اظهارنامه،

1 The Consolidate Designs Act,2019, Art. 3(1).

۲ ماده ۷ قانون طرح صنعتی دانمارک، ماده ۵ قانون طرح صنعتی ژاپن، ماده ۲۱ قانون طرح صنعتی ایرلند، ماده ۳ قانون حمایت از طرح‌های صنعتی آلمان

یک اختراع مورد ادعا باید دارای کاربردی مشخص، معقول ، متعارف و بالفعل در حوزه ای خاص باشد(صادقی و نجفی،۱۵۸:۱۳۹۵)) و در اکثر کشورهای موردمطالعه صراحتاً تکلیف بررسی آن بر عهده مرجع ثبت قرارگرفته است. برای نمونه در قوانین کشورهای انگلستان، چک، ژاپن و آلمان.[1]

چهارم) احراز شرط قابلیت ارائه طرح‌های صنعتی متعدد در اظهارنامه واحد

موضوع دیگری که منطقاً نیز باید توسط مراجع ثبت احراز شود و در قوانین نیز مورداشاره قرارگرفته است مربوط به ارائه چندین طرح صنعتی ضمن یک اظهارنامه است که قوانین کشورها این امر را مجاز دانسته‌اند(مانند ماده ۲۴ قانون ثبت اختراعات و طرح های صنعتی و علائم تجاری ایران و ماده ۸ قانون طرح صنعتی ژاپن) و آن را مشروط به مواردی ازجمله وحدت متقاضی نیز نموده‌اند و یا اینکه طرح‌ها مربوط به کالاهایی از یک طبقه مشترک باشند . به‌هرحال احراز شرایط مربوط به ارائه اظهارنامه مشترک برای طرح‌های متفاوت بر عهده مراجع ثبت قرارگرفته است.

۲-۲. نظام اعلامی + بررسی عنصر تازگی

در ماده (۲۱) قانون طرح‌های صنعتی مالزی[2]، گواهی‌نامه طرح صنعتی پس از بررسی شرایط شکلی و جستجوی جدید بودن اعطا می‌شود . اما این جستجو کامل نیست و فقط محدود به بانک اطلاعاتی اداره است نه قلمرو دانش پیشین. این ثبت، موجد حق کامل و بازدارنده است.

۳-۲. نظام اعلامی + لزوم بررسی ماهوی برای اعمال حق سلبی

در استرالیا،[3] نظام اصلی به‌صورت اعلامی و بدون بررسی ماهوی است و بررسی ماهوی بعد از ثبت منوط به درخواست ثبت‌کننده یا اشخاص ثالث مانند رقبای وی است . این بررسی اختیاری است و بعد از این که بررسی صورت گرفت ثبت، تائید می‌شود. یعنی یک

[1] UK: Registered Designs Act 1949 (Chapter 88, updated up to October 24, 2020), F41C: Designs dictated by their technical function. Germany: Law on the Legal Protection of Design (Design Law - DesignG modified by the law of July 17, 2017), section 3 (1). Japan: Design Act (Act No. 125 of April 13, 1959, as amended up to April 1, 2021), Art. 2.

[2] Industrial Designs Act 1996, Art. 21.

[3] Australia Designs Act 2003 (consolidated as of February 27, 2020), Chapter 5, Part3.

رژیم تأییدی بعد از ثبت وجود دارد که موجد حق بازدارندگی برای ذی‌حق می‌شود.این درخواست در هرزمانی می‌تواند مطرح شود. در ارزیابی مذکور، کل مستندات منتشرشده در سطح جهان از حیث یکسانی و شباهت با طرح ثبت‌شده بررسی می‌شود . باید توضیح داد که صرف ثبت به معنای اعطای حق است اما اگر ذی‌حق بخواهد مانع استفاده سایرین شود نیاز به مرحله تائید دارد . لذا پس از تائید عناصر ماهوی، حق کامل ایجاد می‌شود.

۲-۵. نظام بررسی بعد از ثبت

در برزیل، بررسی ماهوی صورت نمی‌گیرد(ماده ۱۰۰ قانون مالکیت صنعتی برزیل) اما ثبت‌کننده می‌تواند تقاضای بررسی را مطرح کند و اگر نتیجه منفی باشد ثبت کان لم یکن می‌شود(ماده ۱۱۱). بنابراین تقاضای بررسی با یک ریسک برای وی همراه است. اگر وی در این تقاضای خود موفق شود بر اعتبار گواهی‌نامه خود خواهد افزود و اگر چنین درخواستی را نداشته باشد با گواهی‌نامه‌ای که اعتبار محدودی دارد روبرو می‌شود.

۲-۶. نظام بررسی

در مصر، ژاپن، جمهوری چک، بررسی شکلی و ماهوی صورت می‌گیرد و ثبت موجد حق کامل و بازدارنده است.به‌طور مثال، در ژاپن اظهارنامه چنانچه یکی از شرایط زیر را داشته باشد مردود خواهد شد:

مشابه داشتن، به‌سادگی ایجاد شدن طرح توسط شخص با مهارت عادی در آن صنعت ، طرح خلاف نظم عمومی، طرح گمراه‌کننده نسبت به کسب‌وکار اشخاص دیگر، اظهارنامه مربوط به یک طرح نباشد، طرحی که صرفاً شامل جنبه‌های عملکردی باشد، اظهارنامه مربوط به طرح‌های به هم وابسته و مجموعه‌ها، طرح کالاها یا تصاویر یا ساختمان‌های که در دکوراسیون داخلی یک مغازه یا دفتر به کار می‌روند و می‌توانند به‌عنوان یک طرح ثبت شوند، طرح‌های مشابه، اظهارنامه‌های هم‌زمان در صورت عدم توافق بین متقاضیان ، طرح‌های مشابه با طرح مرتبط، طرح‌های پایه که مشمول قراردادهای انحصاری قرارگرفته‌اند، عدم رعایت شروطی که برای حق اتباع و مقیمان سایر کشورها در ثبت طرح

صنعتی در ژاپن وجود دارد و همچنین و نهایتاً چنانچه متقاضی ثبت طرح حق اخذ ثبت طرح در طرح مذکور را نداشته باشد.[1]

چنانچه مشاهده می‌شود شرایطی که نیاز است توسط ارزیاب بررسی و نسبت به آن تصمیم‌گیری شود تماماً ماهوی بوده و بررسی کامل و دقیقی بر روی اظهارنامه انجام می‌گیرد. ضمن اینکه میزان بررسی انجام‌شده در کشورهای دارای نظام بررسی نیز متفاوت است به صورتی که در برخی موارد صرفاً پایگاه داده داخلی بررسی می‌شود مثل مصر. اما در ژاپن علاوه بر جست‌وجوی کامل حتی تعارض با سایر اموال فکری نیز بررسی می‌شود.

۲-۷. نظام ثبت طرح صنعتی در حقوق ایران

بعد از مطالعه وضعیت رژیم‌های ثبتی در کشورهای مختلف، اکنون به مطالعه رژیم ثبت طرح‌های صنعتی در ایران بر اساس قانون و رویه ثبتی اقدام می‌شود.

۱-۶-۲. نظام ثبتی در قانون

در خصوص نظام ثبتی طرح صنعتی در ایران، دیدگاه‌های کاملاً متفاوتی توسط حقوق‌دانان ارائه‌شده است: برخی نظام را اعلامی[2]،برخی تحقیقی[3] و گروهی نیز به اختیار اداره (سیدین و کارچانی(الف)،۱۴۰۰: ۳۳۷-۳۳۳)[4] و برخی دیگر تلفیقی(افراسیاب،۱۴۰۰: ۳۳۴-۳۲۶) می‌دانند. استدلال مشترکی که بین معتقدین به نظام تحقیقی وجود دارد؛ این است که شرط جدید و یا اصیل بودن در قانون و آئین‌نامه به‌عنوان شرط قابل ثبت بودن مطرح‌شده است و مخاطب قانون در مرحله ثبت، مرجع ثبت است و عدم اشاره به ماده (۲۱) در ماده (۲۷) به معنای عدم شرط بودن جدید و یا اصیل بودن نیست. معتقدین به نظام اعلامی با این استناد که قانون‌گذار در ماده (۲۷) در مقام بیان بوده است و نمی‌توان

۱ مواد ۳، ۳-۲، ۵ ، ۸، ۸-۲، (۲) یا (۱) ۹، (۶) یا (۴) (۱)، ۱۰ قانون طرح‌های صنعتی و مواد ۱۵ و ۲۵ قانون ثبت اختراعات ژاپن.

۲ به نقل از دکتر میرحسینی بیان‌شده است. در منبع مورد استناد، گزارش جلسه حضوری درباره تحلیل نظام حقوقی طرح های صنعتی انعکاس یافته است.

۳ به نقل از دکترغلامرضا رفیعی و دکتر احمد همتی بیان‌شده است.

۴ به نقل از دکتر محسن اسماعیلی و دکتر قیصری و دکتر دوبحری بندری بیان‌شده است.

پذیرفت که عدم اشاره به ماده (۲۱) تعمدی نبوده است و همچنین این مطلب که در اکثر کشورهای دنیا نیز نظام اعلامی برای ثبت طرح صنعتی پیش‌بینی‌شده است و اساساً بررسی ماهوی طرح صنعتی زیرساخت‌های گسترده می‌خواهد و در قانون ۸۶ تصمیمی برای پیش‌بینی نظام بررسی وجود نداشته است، اداره را فاقد صلاحیت ورود به شروط ماهوی طرح صنعتی دانسته‌اند. (سیدین وکارچانی(الف)،۱۴۰۰:۳۳) به نظر میرسد سپردن اختیار بررسی به مرجع ثبت که مخاطب خاص قانون و موظف به پیاده نمودن آن بوده دور از ذهن است و نمی‌توان با استناد به کم‌وکاست‌های فنی و فیزیکی، انتخاب را بر عهده مرجع ثبت قرار داد. به‌هرحال قانون‌گذار عاقل بوده و مسلماً یکی از انواع نظام‌های ثبتی را علی‌رغم نوپا بودن طرح صنعتی در ایران در نظر داشته است. کما اینکه حدود ۸۰ سال پیش‌تر قانونگذار با ورود به بحث حمایت از اختراعات صراحتاً در قانون ۱۳۱۰ در موقعیتی مشابه، نظام موردنظر در ثبت اختراع را اعلامی دانست. نکته مهم اینکه دادن اختیار به اداره این نتیجه را دارد که اعتبار حقوقی گواهی‌های صادره مبهم بوده و بسته به نوع ثبت انجام‌شده باید تفکیک و احراز شود و عملاً منجر به دوباره‌کاری‌هایی در مرحله رسیدگی دادگاه‌ها نیز شود.

بررسی مواد قانون مشخصاً نشان‌دهنده نوع نظام ثبت طرح صنعتی در ایران است:

–به‌موجب بند ب ماده (۲۷) قانون ثبت اختراعات و طرح‌های صنعتی و علائم تجاری، اداره مالکیت صنعتی پس از وصول اظهارنامه، آن را ازنظر مطابقت با مفاد ماده (۲۲)[1] و نیز این‌که طرح صنعتی مذکور، وفق مقررات مندرج در ماده (۲۰) و بند (و) ماده (۴) و مقررات مربوط است، بررسی می‌کند. علی‌رغم لزوم ارائه مستنداتی در خصوص ذی‌حق بودن در ثبت طرح که به نظر می‌رسد مواردی مثل روابط کارفرمایی را شامل می‌شود در

۱ "اظهارنامه ثبت طرح صنعتی که به اداره مالکیت صنعتی تسلیم می‌شود، همراه نقشه، عکس سایرمشخصات گرافیکی کالا که‌تشکیل‌دهنده طرح صنعتی هستند و ذکرنوع فرآورده‌هایی که طرح صنعتی برای آن‌ها استفاده می‌شود، خواهد بود. اگر طرح صنعتی سه‌بعدی باشد، اداره مالکیت صنعتی می‌تواند نمونه واقعی یا ماکتی از آن رانیز به همراه اظهارنامه درخواست نماید. اظهارنامه مشمول هزینه مقرر برای تسلیم آن خواهد بود.اظهارنامه باید در بردارنده مشخصات طرح باشد و درمواردی که متقاضی همان طراح نیست، اظهارنامه باید به همراه مدرکی باشد که ذی‌حق بودن متقاضی را برای ثبت طرح صنعتی ثابت نماید."

رابطه با اصل طراح بودن متقاضی و یا طراح بودن شخص اعلام‌شده توسط وی، مستنداتی لازم دانسته نشده است. ماده (۲۰) به مواردی مثل مشمول تعریف طرح بودن، عدم‌کفایت دسترسی به نتیجه فنی در ثبت طرح صنعتی و بند «و» ماده (۴) به موضوع نظم عمومی و اخلاق حسنه اشاره دارد. به‌این‌ترتیب مستفاد از قانون، نظام ثبتی ایران یک رژیم اعلامی و مبتنی بر بررسی تشریفاتی است. در ماده (۸۲) آیین‌نامه، مرجع ثبت باید ظرف ۶۰ روز از تاریخ وصول، اظهارنامه و ضمایم آن را از لحاظ رعایت جنبه‌های شکلی و سایر شرایط مقرر در قانون و این آیین‌نامه و همچنین تطبیق طبقه یا طبقات اعلامی با طبقه‌بندی بین‌المللی، موردبررسی قرار دهد.

عبارت "سایر شرایط مقرر در قانون و آئین‌نامه" که در ماده (۸۲) آئین‌نامه مطرح‌شده است در تعارض با قانون است. زیرا قانون عملاً بررسی شرایط شکلی و بررسی طرح صنعتی بودن، صرفاً کارکرد فنی نبودن و خلاف نظم عمومی بودن را بر عهده اداره قرار داده است و بررسی سایر شرایط مانند جدید بودن و اصیل بودن توسط اداره در قانون پیش‌بینی‌نشده است. این بدان معناست که آیین‌نامه، مسئولیت مضاعفی را برای مرجع ثبتی پیش‌بینی کرده است و اداره باید به بررسی ماهوی بپردازد.افزون بر این، ماده (۸۴) آئین‌نامه نیز فراتر از مواد قانون بررسی برخی شرایط ماهوی را برعهده مرجع ثبت قرار می‌دهد. برخی اساتید حقوق نیز با استناد به ماده (۸۴) آیین‌نامه و لزوم تأمین کارکرد اطلاع‌رسانی نظامهای ثبتی توسط مقنن، معتقدند که اعمال سیستم تحقیقی مدنظر بوده است(طباطبائی حصاری،۴۹۴:۱۳۹۸) این رویکردهای متعارض و دوگانه قانون و آئین‌نامه موجب شده است تا در رابطه با نوع نظام ثبت‌های طرح صنعتی در ایران اتفاق‌نظر وجود نداشته باشد و حتی در عمل نیز، مرجع ثبت رویه دوگانه‌ای را در پیش گیرد.

۲-۶-۲. بررسی نوع نظام ثبتی در ایران ازنظر عملی

در ایران، در مرحله ثبت، اصولاً جستجو در پایگاه اطلاعاتی اداره ثبت طرح صورت می‌گیرد و نباید مستندی درباره سابقه ثبتی یافت شود. برخی نویسندگان نیز بیان کرده‌اند از جهت عملی نمی‌توان به‌صورت مشخص رویه اداره را تعیین نمود چراکه در برخی موارد جدید بودن بر اساس جست‌وجوی بانک اطلاعاتی اظهارنامه‌های ثبت‌شده و یا بر

اساس تجربه شهودی کارشناسان ارزیابی می‌شود و حسب ظاهر هیچ‌گونه بررسی در خصوص اصیل بودن انجام نمی‌شود(سیدین و کارچانی(ب)،۱۴۰۰:۲۰۹). با توجه به جدید بودن نهاد طرح صنعتی در قانون ایران و ورود آن به نظام حقوقی از سال ۸۶، تجربه و مشاهدات میدانی نشان می‌دهد اداره از نیروی متخصص و با تجربه برخوردار نیست و تربیت نیروی انسانی متخصص به‌منظور بررسی طرح‌ها، کار بسیار پیچیده‌ای است و بنابراین پیش‌بینی نظام اعلامی در این اوضاع کاملاً موجه است.

۳. شیوه احراز معیارهای ماهوی

در مرحله بررسی پرونده‌ها به‌منظور ثبت، معمولاً بررسی به‌اصطلاح عمیقی صورت نمی‌گیرد اما به فراخور نظام‌های حقوقی ممکن است در طول مراحل ثبت یا پس از آن، بررسی ماهوی صورت پذیرد. در این میان چگونگی احراز و تحلیل عناصر یک طرح بسیار مهم است و این امر را می‌توان در مقررات و رویه ادارات ثبت و دادگاه‌ها مشاهده کرد.

در برخی کشورها، مقررات تفصیلی درباره احراز معیارها مطرح‌شده است .چنانچه در استرالیا در خصوص تصمیم‌گیری درباره اینکه آیا طرحی از نظر برداشت کلی به طرح دیگری شبیه است یا خیر، تصمیم‌گیرنده باید به شباهت‌های بین طرح‌ها اهمیت بیشتری بدهد تا تفاوت بین آن‌ها. این ارزیابی از نگاه یک کاربر آگاه[1] است. در اینجا باید بررسی شود که توسعه‌ای نسبت به دانش پیشین صورت گرفته است یا خیر. اگر ویژگی جدید بودن و متمایز بودن مربوط به بخشی از طرح است به آن بخش توجه ویژه‌ای صورت می‌گیرد و اگر معیارهای فوق در کل طرح ادعاشده و فقط بخشی از طرح به‌طور فراوان ای مشابه طرح دیگری است، به مقدار، کیفیت و اهمیت آن بخش در زمینه طرح به‌عنوان یک کل توجه می‌شود. در بررسی‌ها نیز به قدرت مانور طراح برای خلق نوآوری نیز عنایت می‌شود(ماده ۱۹ قانون طرح‌های صنعتی استرالیا)در استرالیا اصل بر این است که یک طرح جدید و تمایز بخش است مگر اینکه آن طرح بخشی از یک طرح پیشین باشد یا از نظر

1 Informed user

برداشت کلی به‌طور قابل‌توجهی شبیه به طرحی باشد که بخشی از پایه دانش پیشین طرح را تشکیل می‌دهد. (ماده ۱۷) افزون براینکه آثار هنری را نباید غیر جدید و تمایز بخش دانست و ثبت آن‌ها در قالب طرح علی‌رغم اثر بودن پیشین قابل‌قبول است.یعنی باوجود عدم پیش‌بینی مهلت ارفاقی ولی اثر بودن مانعی در مسیر ثبت نیست.

برعکس در اتحادیه اروپا تمرکز بر تفاوت‌های موجود در طرح‌هاست و گفته می‌شود، در زمان بررسی ابطال طرح صنعتی ابتدا تفاوت‌های موجود بین دو طرح احرازشده و سپس در خصوص جزئی یا غیر جزئی بودن آن تصمیم‌گیری شود. معیاری که در دادگاه‌های اروپا برای غیر جزئی بودن تفاوت گفته‌شده است این است که، اگر زمانی که دو طرح در کنار یکدیگر قرار می‌گیرند این تفاوت قابل‌درک باشد، آنگاه نمی‌توان آن را بی‌اهمیت دانست.[1]راهنماهای دفتر مالکیت فکری اتحادیه بنلوکس نیز بیان می‌دارد که طرح متقاضی ثبت با طرح‌های پیشین در خصوص ویژگی‌های خاص مقایسه می‌شود و نه کلیت طرح و جدید بودن را باید کاملاً به‌صورت عینی بررسی کرد بدون توجه به اینکه آیا طرح مؤخر بر مبنای طرح قبلی و با ایده گرفتن از آن ایجادشده است یا نه و دادگاه و ارزیاب شرط جدید بودن را از دیدگاه خود باید بررسی کند نه از دیدگاه کاربر آگاه، (کاربر آگاه تنها در خصوص شرط منحصربه‌فرد بودن معیار تلقی می‌شود.)[2]

در فرانسه اگرچه به‌ظاهر جدید بودن یک شرط مطلق است و به‌عبارت‌دیگر هرگونه انتشار یا افشای یک طرح مشابه در هر نقطه از جهان به هر وسیله‌ای مانع جدید بودن می‌شود اما تأکید بر عدم شناخت توسط گروه‌های متخصص مرتبط آن را از اطلاق خارج می‌کند.[3]

1See:T-41/14 Argo Development and Manufacturing Ltd v OHIM. 28 January 2015 , Available at: <https://curia.europa.eu/juris/ document/document.jsf?docid= 161844&doclang=EN>

2 See: Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs ,European Commission, legal Review on Industrial Design Protection, Published 2016-09-01, p. 111.

3 Ibid. p. 154.

همان‌طور که اشارت رفت در بررسی ماهوی طرح‌ها، ارزیابی از دیدگاه کاربر آگاه مؤلفه حیاتی است. در نظام‌هایی که در کنار جدید بودن، تمایز داشتن یا منحصربه‌فرد بودن نیز مطرح است، تلاش است با ملاک دانستن نظر کاربر آگاه در این رابطه به گسترش خلاقیت‌ها و انگیزه‌ها کمک شایانی شود، چراکه در ساختار این شرط ماهوی به‌جای دخالت کارشناس، دیدگاه استفاده‌کننده آگاه معیار ارزیابی قرارگرفته است(شبیری و دهقانی، ۱۳۹۴:۷۶).

در طرح‌های صنعتی، طرح مانند آثار ادبی و هنری رابطه شخصی با پدیدآورنده ندارد و طرح برای عموم خلق می‌شود لذا تأثیر طرح بر کاربر آگاه اهمیت دارد. کاربر آگاه، شخصیت خیالی است که برای ارزیابی تازگی یک طرح و ویژگی فردی و همچنین اینکه آیا دو طرح برداشت یکسان ایجاد کرده است مدنظر قرار می‌گیرد. کاربر آگاه شخصی است که برحسب تجربه شخصی یا دانش گسترده در یک زمینه از متوسط کاربران بالاتر است. کاربر آگاه نه متخصصی است که اختراعات را ارزیابی می‌کند و نه مصرف‌کننده عادی است که کالایی را استفاده می‌کند(Antikainen,2021:137-168).در ایران تعریف خاصی از این معیار وجود ندارد و در عمل در اداره، تخصص ویژه‌ای برای کارشناسان متصور نیست. در دادگاه‌ها اما کارشناسان مختلف طراحی و گرافیک، طراحی صنعتی، ثبت طرح‌های صنعتی و علائم تجاری در این رابطه بررسی و اظهارنظر می‌نمایند. در انگلستان کاربر آگاه نه تولیدکننده و نه فروشنده محصولی است که طرح‌های موردبحث در آن گنجانده‌شده یا قرار است در آن اعمال شود. کاربر آگاه تا حدودی از وضعیت طرح قبلی مربوط به محصول موردنظر که در تاریخ ثبت طرح موردبحث فاش شده بود، آگاهی دارد.[1]کاربر آگاه به تناسب کالاها و خدمات می‌تواند کودک یا بزرگسال باشد و تشخیص می‌دهد که آزادی طراح محدود نشده و اختیارات گسترده‌ای برای خلق طرح برخوردار بوده است.

1 In Case T-9/07 Grupo Promer Mon Graphic SA v Office for Harmonisation in the Internal Market [2010] ECR II-0000, the General Court of the European Union.

۴. اعتراض به ثبت

در ثبت طرح صنعتی برخلاف ثبت علامت تجاری، معمولاً مسیر اعتراض در زمان ثبت پیش‌بینی نمی‌شود. به‌طور نمونه در ایتالیا، اداره ثبت، شروط شکلی را بررسی می‌کند اما تازگی و ویژگی‌های فردی بررسی نمی‌شود و هیچ فرایند اعتراضی در مسیر ثبت وجود ندارد. در آلمان و فرانسه[1] نیز شخص ثالث در طی مراحل ثبت نمی‌تواند اعتراض کند.

لازم به توضیح است اگرچه حق اعتراض وجود ندارد اما به متقاضی نیز این اختیار داده می‌شود تا از اداره درخواست تعویق انتشار طرح صنعتی را داشته باشد. دلایل پیش‌بینی تعویق افشا را جمع نمودن دو هدف اقتصادی متضاد برای طراحان صنعتی دانسته‌اند: اول دستیابی به تاریخ شروع حمایت به‌صورت فوری، چراکه با ثبت اظهارنامه حمایت آغاز می‌شود حتی اگر هنوز طرح وارد بازار نشده باشد؛ دوم محرمانه نگه‌داشتن طرح در برابر رقبا برای اطمینان از ورود به بازار(WIPO, 2019: N.111). تعویق افشا بدان معنا است که حتی پس از ثبت نیز بسته به قانون کشورها، به علت عدم افشای طرح صنعتی، ثالث به واسطه عدم اطلاع از طرح ثبت‌شده امکان اعتراض نخواهد داشت. درخواست تعویق انتشار برای مدت‌زمان طولانی از ۶ ماه (مانند دانمارک) تا ۳۰ ماه (مانند چک و اسپانیا) متغیر است. در صورت استفاده از این حق همچنان امکان طرح دعوای نقض برای مالک طرح صنعتی مفروض است مشروط بر اینکه پیش از طرح دعوا، مالک ناقض را از وجود حق خود آگاه گرداند.[2]

در برخی کشورها درخواست ابطال طرح صنعتی توسط اشخاص ثالث می‌تواند به اداره ثبت و یا دادگاه داده شود. به نظر می‌رسد پیش‌بینی قابلیت ابطال طرح ثبت‌شده توسط همان اداره به‌نوعی جایگزین همان مرحله اعتراض در ثبت علامت تجاری باشد تا از این طریق از تشریفات طرح دعوا و... ممانعت شود. به‌عنوان‌مثال در آلمان امکان طرح دادخواست ابطال علامت فقط به‌صورت دعوای تقابل در دادگاه وجود دارد[3] و در سایر

1 Articles L.512-1 **et seq.** and R.511-1 **et seq.** of the IPC

2 Act No. 527/1990 Coll. of November 27, 1990, on Inventions and Rationalization Proposals (as amended up to Act No. 196/2017 Coll., Art. 38(5)

3 Art 51 .

موارد این درخواست به اداره مالکیت فکری داده می‌شود. در استرالیا هم که مقررات خاصی درباره طرح دارد بررسی طرح‌های ثبت‌شده در هرزمانی به تقاضای هر شخصی، دادگاه یا رأساً توسط اداره ثبت صورت می‌گیرد(ماده ۶۳ قانون طرح‌های صنعتی). در اینجا می‌تواند دلایلی درباره عدم جدید بودن و تمایز بخشی مطرح شود.

۵. دستاوردهای انتخاب نظام ثبتی در طرح صنعتی

پس از بررسی رژیم‌های ثبتی باید بر این بود که نتایج انتخاب هر نظام را مطالعه کرد. بی‌تردید هر انتخابی بر اعتبار گواهینامه و بار حقوقی ثبت مؤثر خواهد بود.

۱-۵. اعتبار گواهینامه

در مقایسه بین طرح‌های ثبت‌شده و طرح‌های ثبت‌نشده، یکی از تفاوت‌ها، وجود فرض‌های قانونی برای طرح‌های ثبت‌شده است. بر این اساس سازمان جهانی مالکیت فکری سه فرض قانونی را در رابطه با طرح‌های ثبت‌شده مطرح می‌کند:

۱. فرض قابل رد حقوق دائمی و همیشگی: ثبت طرح به معنای تعلق حقوق انحصاری به ثبت‌کننده است اما ممکن است خلاف آن اثبات شود. به‌عبارت‌دیگر طرح به معنی قانونی طرح صنعتی نبوده یا با حقوق ثالث در تعارض قرار داشته است. به نظر می‌رسد با توجه به اینکه نظام حمایت از طرح‌های صنعتی در ایران مبتنی بر ثبت است در وهله اول فرض حقوق دائمی و همیشگی که در واقع همان فرض اعتبار حمایت اعطاشده است قابل‌طرح خواهد بود؛ با این توضیح که البته این فرض در تمام کشورهای دنیا قابل رد است و امکان اثبات خلاف آن در دادگاه و یا اداره (بسته به قوانین کشورها) وجود دارد. [1]

۲. فرض قابل رد مالکیت ثبت‌کننده: در اینجا اماره‌ای به سود ثبت‌کننده شکل می‌گیرد که وی مالک است اما برخلاف آن نیز قابل‌اثبات است. چنانچه بیان شود دیگری مالک بوده است.

1 WIPO, Op.cit, p.3.

۳. فرض غیرقابل رد علم ثالث از وجود حق[1]. در کشورهایی که طرح‌های صنعتی ثبت می‌شوند فرض غیرقابل ردی دال بر علم افراد از وجود حق انحصاری وجود دارد. به‌عبارت‌دیگر ثبت و نشر آگهی دال بر جنبه اطلاع‌رسانی به عموم و مبین یک نظام ایجادی ثبت است حتی اگر کسی از آن حقیقتاً اطلاع نداشته باشد.

بااین‌حال یکی از دفاعیات اصلی در دعاوی نقض طرح صنعتی دادخواست تقابل ابطال طرح صنعتی است که به‌صورت خاص در قوانین کشورها نیز مورداشاره قرارگرفته است.[2] به‌عبارت‌دیگر فارغ از نوع نظام ثبتی همواره امکان ابطال گواهینامه وجود دارد اگرچه در نظام‌هایی که اعلامی هستند ممکن است احتمال طرح دعوی آتی برای ابطال بیشتر باشد. اما آنچه می‌تواند مسئله‌ساز باشد آن است که دادگاه در چه حدودی باید گواهینامه را معتبر بشناسد؟ مطالعات تطبیقی در این مسیر راهگشاست.به‌طور مثال در پرونده‌ای که در محکمه بدوی و تجدیدنظر فرانسه مطرح می‌شود[3] دادرسان به احراز جدید بودن و دارای ویژگی فردی بودن وارد می‌شوند و تلاش می‌کنند از دید یک کاربر آگاه این قضیه را تحلیل کنند یا در پرونده دیگری که در آلمان اقامه دعوی شده است[4] دادرس صرف‌نظر از گواهی صادر به بررسی ویژگی‌های اختصاصی طرح می‌پردازد. بنابراین در دو کشور مذکور، دادرسان اعتبار کاملی را برای گواهی لحاظ نکرده و ویژگی‌های ماهیتی و جوهری را بررسی کرده‌اند. اما این پرسش جدی وجود دارد که آیا رویکرد کلی در خصوص اعتبار گواهینامه‌های صادره مطابق با نظام‌های اعلامی یا هر نوع نظامی که بررسی محدودی دارد به‌سوی اعتبار ناقص اسناد صادره است؟ گزارش‌ها و تحقیقاتی نشان می‌دهد که این گزاره از قوت چندانی برخوردار نیست چه فقدان بررسی کامل مانند ثبت اختراعات به معنای آن نیست که طرح‌ها احتمال بی‌اعتباری بیشتری دارند و بنابراین لازم

1 WIPO, DL302 Module IV – page 26, N 131, 2019.
2 Australia Designs Act 2003 (consolidated as of February 27, 2020), Art. 74. Germany, Act on the Legal Protection of Designs (Design Act, as amended up to Act of July 17, 2017), Art. 51.
3 See:Cour de cassation (Supreme Court, France), commercial chamber, No 17-18517 [13 March 2019]
4 See: Bundesgerichtshof (German Federal Court of Justice), Case No I ZR 164/17 'Meda Gate' [24 January 2019]

نیست چنین بررسی قبلاً ارائه شود. گزارش‌های مربوط به بررسی ۱۵ کشور عضو اتحادیه نشان می‌دهد که انجام بررسی قبلی (بیشتر کشورهای اتحادیه این بررسی را ندارند) اعتبار طرح‌ها را تحت تأثیر قرار نمی‌دهد. بیش از هفتاد درصد گواهی طرح‌های ثبت‌شده در دادگاه نیز معتبر تشخیص داده می‌شود و این امر نشان می‌دهد که عدم بررسی به معنای عدم دارا بودن شرایط حمایتی نیست. شاید بتوان گفت بسیاری از طرح‌ها توسط شرکت‌های حرفه‌ای طراحی می‌شوند و آن‌ها کمتر در خصوص طرح خود ریسک می‌کنند. البته طرح‌های سه‌بعدی نسبت به طرح‌های دوبعدی با خطر ابطال بیشتری روبرو هستند چه ممکن است عملکردی تشخیص داده شوند (Church& Others,2019:685-719)

در رابطه با اعتبار گواهی طرح صنعتی در حقوق ایران با توجه به مطالب پیش‌گفته در خصوص نظام ثبتی ایران در قانون و رویه باید گفت تعارضات موجود در قانون و آئین‌نامه از یک‌سو و سلیقه‌ای بودن رویه عملی اداره در ثبت موجب شده است تا اعتبار گواهینامه صادره محل بحث باشد. چنانچه از استدلالات مصرح در یک قرار صادر شده می‌توان دریافت که قاضی معتقد است ازآنجاکه نظام ایران اعلامی است اصل بر وجود معیارهای حمایتی در طرح نبوده و این امر در مرحله دادگاه قابل‌بررسی است و اعتبار این سند مانند سند رسمی صادره در خصوص املاک نیست[1]. بنابراین، گواهینامه ثبتی در ایران از اعتبار کامل برخوردار نبوده و موجد حق جامع و مانع نیست و اگرچه با صدور گواهی، حق ایجاد می‌شود اما جنبه سلبی حق در دادگاه منوط به اثبات عناصر لازم برای حمایت است. باوجود چنین نظری، موارد معارض آن نیز مشاهده‌شده است چنانچه دادرسی اشعار می‌دارد: ثبت معتبر است و اعتبار تا زمانی که دلیلی نباشد استصحاب می‌شود [2]. بنابراین ثبت‌کننده از حقوق انحصاری کامل با اختیار ممانعت دیگران برخوردار است یا در رأی

۱ پرونده کلاسه ۹۸۰۹۹۸۲۱۲۰۲۰۰۰۴۵ شعبه ۲ دادیاری دادسرای عمومی و انقلاب ناحیه ۲۶ (جرایم پزشکی) تهران ناحیه ۱۹ سابق .صدور قرار نهایی به مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۱۰

۲ پرونده ۸۹۰۹۹۸۰۲۴۱۹۰۰۱۰۰ شعبه ۱۲۲ دادگاه عمومی مجتمع شهید باهنر تهران، دادنامه مورخ ۱۳۹۰/۳/۲

دیگری بیان‌شده اصیل بودن طرح ثبت‌شده مفروض است و خلاف آن محتاج اثبات است[1] لذا در نمونه‌های متعددی نیز اعتبار کامل برای طرح صنعتی ثبت‌شده لحاظ شده است.

با توجه به تفاوت در عمل و یکسان نبودن رویه اداره نمی‌توان نظر مشخصی در خصوص میزان اعتبار گواهی‌های صادره ارائه داد. چه‌بسا در یک مورد از همان ابتدا کارشناس با دقت به بررسی موارد مشابه طرح صنعتی پرداخته باشد و احتمال ابطال طرح مربوطه به‌صورت موردی کم باشد. اما در مجموع آنچه بیشتر به ذهن متبادر می‌شود این است که اصولاً با توجه به اینکه قانون مشخصاً تکلیف احراز شرایط ماده (۲۱) را بر عهده اداره قرار نداده است، در برخی موارد هیچ‌گونه بررسی توسط اداره انجام نمی‌گیرد ؛ این امر در استعلام صورت گرفته توسط دادیاری ۲ سابق (بازپرسی ۳) دادسرای ناحیه ۲۶ تهران از اداره و در قرارهای مربوطه نیز مورداشاره قرارگرفته است[2]. از سوی دیگر در ماده (۱۸۰) آئین‌نامه بیان‌شده است " چنانچه در ضمن رسیدگی کیفری، متهم برای دفاع از خود موضوع مالکیت اختراع، طرح صنعتی، علامت و نام تجاری را مطرح کند، دادگاه صالح مقرر در ماده (۵۹) قانون، خود باید به این موضوع رسیدگی نماید." مفهوم این ماده نیز از موارد اختلافی است و دسته‌ای این ماده را گسترش حدود اختیارات دادگاه کیفری می‌دانند و برخی حقوق‌دانان با استناد به ماده (۱۳) قانون آئین دادرسی کیفری(قانون مصوب ۷۸) و عدم امکان صدور قرار اناطه، دادگاه کیفری را صالح در رسیدگی به اختلاف در مالکیت مطروحه ضمن جرائم می‌دانند(کریمی،۱۸۲:۱۳۸۹) ؛در اینجا لازم به توضیح است که مستفاد از ماده (۲۱) قانون آیین دادرسی کیفری و رأی وحدت رویه۵۲۹ مورخ ۱۳۶۸/۸/۲ صدور قرار اناطه درباره اموال غیرمنقول انجام می‌شود و درباره اموال منقول که طرح‌های صنعتی نیز از زمره آن‌ها هستند محکمه کیفری در صورت طرح موضوع از سوی متهم حق مداخله دارد. در آراء متعددی مشاهده می‌شود که دادرس

۱ پرونده شماره ۸۹۰۶۹۸۰۲۴۱۹۰۰۱۰۰ شعبه ۱۲ دادگاه تجدیدنظر استان تهران، دادنامه مورخ ۱۳۹۴/۴/۱۱

۲ مراجعه شود به قرارهای صادره از این دادیاری در سال های ۱۳۹۹ به‌عنوان نمونه قرار نهایی صادره به شماره ی ۹۹۰۹۹۷۲۱۲۰۲۰۰۰۴۹ صادره از شعبه ی دوم دادیاری دادسرای ناحیه ی ۲۶ تهران مورخ ۱۳۹۹/۲/۱۴

محکمه کیفری به اصل اعتبار گواهینامه ورود کرده است و درباره احراز عنصر جدید بودن و اصالت بررسی و تحلیل می‌کند[1] به‌طور مثال قاضی در برابر دفاع مشتکی‌عنه درباره عدم وجود شرایط ماهوی، قرار کارشناسی صادر و برحسب قرار واصله بیان می‌کند که طرح صنعتی شاکی افشاشده محسوب و از اصالت برخوردار نیست و جالب‌تر آنکه قاضی کیفری به تفسیر ماده (۲۱) قانون ثبت اختراعات پرداخته و درباره آنکه در حمایت از طرح‌ها اصالت و جدید بودن باید توأمان باشند یا مستقلاً بحث می‌کنند و سرانجام نتیجه می‌گیرند که وجود اصالت و تازگی در یک طرح لازم است و از آنجا که طرح غیر اصیل و غیر جدید است از قابلیت حمایت برخوردار نیست. اگر این دیدگاه مقبول واقع شود به نظر می‌رسد در بحث مالکیت در این مورد خاص اعتبار گواهی صادره متزلزل خواهد بود. شاید برای تثبیت جایگاه گواهینامه بتوان گفت مراد از ماده (۱۸۰) مسئله حق مالکیت است نه موضوع طرح صنعتی بودن و اعتبار آن. مطالعات میدانی نشان میدهد مقصود از موضوع مالکیت در نظر بسیاری از مراجع کیفری، بررسی شرایط ماهوی حمایت یعنی جدیدبودن و اصالت است.اما باید اضافه کرد با توجه به نوع نظام ثبت طرح صنعتی در ایران آنچه که در اداره به موجب قانون احراز شده است، ؛ مانند داخل در مفهوم طرح صنعتی بودن ، غیر عملکردی بودن و خلاف نظام عمومی نبودن دارای اعتبار حقوقی کامل است و مسلماً دادگاه کیفری حق ورود به این موارد را نخواهد داشت. اما از آنجا که مصالح ناشی از رعایت حقوق متهم و اصل برائت در دعاوی کیفری مطرح است، اگر طرح صنعتی از حقوق مالکیت فکری برخوردار نباشد مشتکی عنه رهایی می یابد لذا دادگاه ناگزیر از مداخله در اصل موضوع حق مالکیت خواهد بود. به عبارت دیگر در نبرد دو اصل برائت و تفسیر به نفع متهم از یک سو و اعتبار گواهینامه و حقوق مالکیت فکری، به سود اولی رفتار می شود.

۱ پرونده شماره ۹۷۰۹۹۸۲۱۲۰۲۰۰۴۲۴ شعبه ۱۰۴۳ دادگاه کیفری دو مجتع قضائی شهید قدوسی تهران،دادنامه شماره ۹۷۰۹۹۷۲۱۹۱۸۰۰۱۴۳۰ مورخ ۱۳۹۷/۱۰/۲۴ – پرونده شماره ۹۷۰۹۹۸۲۱۲۰۲۰۰۳۶۳ شعبه ۱۰۴۳ دادگاه کیفری دو مجتع قضائی شهید قدوسی تهران،دادنامه شماره ۹۷۰۹۹۷۲۱۹۱۸۰۱۴۲۴ مورخ ۱۳۹۷/۱۰/۱۷

۲-۵. تأثیر نظام ثبتی بر رشد و توسعه طرح‌های صنعتی

طرح‌های صنعتی به جهت طبع و ماهیتی که دارند همواره در حال تغییر و دگرگونی هستند این امر می‌تواند بر ثبت آن‌ها مؤثر باشد. طرح‌ها باید به‌سرعت ثبت و راهی بازار شوند و عمر حقوقی آن‌ها نیز یک دوره ۵ ساله(نهایتاً ۱۵ سال) است.بنابراین تسهیل فرایند ثبت در این زمینه بسیار مهم است. باوجود این، تسهیل مذکور می‌تواند اعتبار گواهی‌نامه را کاهش داده و منجر به ابطال آن در مرحله دادگاه شود.

از نظر اصل کارایی، وجود نظام اعلامی یا اعلامی همراه با جستجوی محدود تازگی می‌تواند ثبت را بهینه کند و با کمترین هزینه، گواهی‌نامه را در اختیار طراح قرار دهد . اما اصولاً نظام حقوقی یک زنجیره تک‌بعدی محدود به ثبت نیست و اجرای حق برای منع دیگران از اهمیت گسترده‌ای برخوردار است. اگر صاحب حق نتواند حق خود را به‌طور کامل اجرا کند عملاً بازار را از دست می‌دهد بنابراین صدور یک گواهی متقن می‌تواند در اجرای نهایی حق در مرحله دادگاه نیز نقش حیاتی را اعمال کند . ملاحظه دیگری که باید به آن توجه کرد این است که اگر تعداد دعاوی نقض حقوق طرح صنعتی به جهت عمر کوتاه طرح‌ها بالا نباشد ممکن است نیاز به اعتبار طولانی‌مدت یک گواهی‌نامه و سایر تبعات ناشی از آن را کاهش دهد. بررسی نظام پیش‌بینی‌شده در کشورهای مختلف نشان‌دهنده گرایش اکثر کشورها به بررسی شکلی و محدود به شرایط مطلق مانند خلاف نظم عمومی بودن و نهایتاً تعارض آن با نشان‌ها و پرچم‌های دولتی و موارد مطرح‌شده در ماده (۶) کنوانسیون پاریس است. در توجیه مزیت‌های این نظام دو دلیل عمده مطرح‌شده است که عبارت‌اند از:

۱. تأثیر منفی اعمال نظام بررسی در هزینه‌ها:این بررسی مسئولیت بسیار سنگینی بر عهده ادارات قرار می‌دهد و با فرض انجام بررسی جدید بودن مسلماً هزینه‌های بررسی بر عهده متقاضی قرار خواهد گرفت.

۲. افزایش زمان انتظار دریافت گواهی: یک مقایسه در رابطه با کشورهای اتحادیه اروپا نشان‌دهنده تفاوت بسیار قابل‌توجه در این حوزه است به‌نحوی‌که در کشور چک به دلیل وجود بررسی شرایط جدید و منحصربه‌فرد بودن، مدت‌زمان صدور گواهی حدود ۶

ماه است، درحالی‌که این زمان در دانمارک بین ۱ تا ۶ هفته و در هلند تا ۲۴ ساعت هم می‌تواند باشد. [1]

نکته حائز اهمیت این است که تأثیر آن در غیرقابل‌ابطال بودن آن بسیار کم است. در واقع این‌گونه بررسی‌ها هیچ زمان به‌صورت کامل و جامع قابل انجام نیستند و نهایتاً امکان بررسی موارد ثبت‌شده قبلی برای ادارات وجود داشته باشد و موارد موجود در بازار و افشاشده به روش مختلف کتبی و با استفاده عملی را در برنمی‌گیرد. این بررسی تنها این اطمینان را به متقاضی می‌دهد که علی‌الظاهر طرح موردتقاضا جدید به نظر می‌رسد و به‌هیچ‌عنوان نمی‌تواند با اطمینان نشان‌گر جدید و منحصربه‌فرد بودن آن باشد. از این لحاظ تفاوت جدی با بررسی علامت تجاری وجود دارد چراکه حمایت از علامت‌های تجاری مبتنی بر ثبت است و در شرایط خاص با شهرت به دست می‌آید که هر دو این موارد را با اطمینان قابل اتکایی می‌توان بررسی نمود. به‌عنوان‌مثال در زمان ارزیابی یک علامت تجاری اولاً علائم ثبت‌شده در پایگاه‌های مربوطه جست‌وجو می‌شوند و دوماً با جست‌وجوهای معمولی در اینترنت می‌توان از وجود علائم مشهور ثبت‌نشده اطمینان یافت این در حالی است که در رابطه با طرح‌های صنعتی ثبت‌نشده جست‌وجو در نقاط مختلف همان کشور نیز کار دشواری است؛ چه‌بسا در کارگاهی کوچک در یکی از نقاط مرزی برای بازار همان منطقه طرح صنعتی خاصی مربوط به یکی از ابزارهای آشپزخانه در حال تولید باشد و نتوان به‌سادگی در جست‌وجوها به آن دست‌یافت.

شاید شباهت طرح صنعتی با اختراع در این رابطه بیشتر باشد. بااین‌حال چند نکته مهم قابل‌ذکر است که ترجیح نظام اعلامی را بیشتر از اختراعات توجیه می‌کند:اول اینکه اختراعات به‌واسطه پیچیدگی‌های فنی خود عمر طولانی‌تری نسبت به طرح‌های صنعتی دارند. چه‌بسا صرف زمان دو یا چندساله در دریافت گواهی ثبت اختراع با توجه به حمایت بیست‌ساله قابل توجیه باشد. درحالی‌که در طرح صنعتی در قالب کشورها مدت حمایت پنج سال با قابلیت تمدید است. منطقاً صرف زمان دوساله جهت دریافت گواهی با مدت ۵

1EU commission, Op.cit., p109

سال قابل توجیه نیست.دوم اینکه افشای اختراعات به‌واسطه ماهیت آن‌ها در فضاهای مشخص مربوط به حوزه مربوط به اختراع اعم از فضاهای علمی و کسب‌وکارهای مربوطه انجام می‌گیرد و شخص دارای مهارت عادی در حوزه فنی مربوطه تا حد قابل قبولی این محدوده را می‌شناسد، این در حالی است که چنین وضعیتی در رابطه با طرح‌های صنعتی، علی‌الخصوص در خصوص طرح‌های خارج از بازار کشور محل ثبت وجود ندارد؛ بنابراین قطعیت ایجادشده درنتیجه بررسی نیز بسیار کمتر است.

نتیجه گیری

به‌منظور ثبت طرح‌های صنعتی، نظام‌های مختلف ثبتی در دنیا وجود دارد که حدود متفاوتی از بررسی را بر روی اظهارنامه ثبت طرح صنعتی انجام می‌دهند. میزان بررسی‌ها از بررسی شرایط شکلی و شروط مطلق تا بررسی کامل شکلی و ماهوی متنوع است. در برخی کشورها امکان درخواست بررسی ماهوی وجود دارد تا از این طریق بتوانند ارزش گواهی خود را بالاتر برند که البته این درخواست دارای ریسک نیز است. نکته دیگر عدم وجود مرحله اعتراض ثالث مانند آنچه در ثبت علامت تجاری وجود دارد، است که به نظر می‌رسد این مسئله باعث تزلزل و قابلیت ابطال هرچه بیشتر گواهی ثبت طرح صنعتی باشد. به‌هرحال در اکثر کشورها گواهی صادره تا زمانی که ابطال نشده است دارای ارزش است و به همین جهت امکان ابطال گواهی برای ذی‌نفعان متصور است و حتی در برخی قوانین به این مسئله اشاره صریح شده است. در ایران به نظر می‌رسد قانون سال ۸۶ به دنبال اعمال نظام اعلامی در خصوص ثبت طرح‌های صنعتی بوده است، اما آئین‌نامه فراتر از قانون بوده و نظام را به بررسی تغییر داده است. مسئله‌ای بسیار مهم و تأثیرگذار که به نظر می‌رسد نمی‌توان برخلاف قانون اقدام نمود. در عمل نیز این اختلاف برداشت‌ها تأثیرگذار بوده است و ثبت‌های انجام‌شده دارای ارزش هم‌سطحی نیستند. بااین‌حال واقعیت آن است که طرح‌های صنعتی عمر کوتاهی دارند و به‌منظور اعمال اصل کارایی بهتر است نظام اعلامی را برای آن پذیرفت اما این امر به معنای ضعف این سند نیست و تا زمانی که گواهینامه ابطال نشده از نظر حقوقی معتبر است و موجد حق انحصاری کاملی برای ثبت‌کننده است (به‌ویژه در خصوص احراز شرایط مطلق). همچنین در مواجهه دادگاه‌ها با موضوع ابطال نیز دادگاه‌های کیفری درباره موضوعات احراز شده توسط مرجع ثبت شامل داخل در مفهوم

طرح صنعتی بودن، خلاف نظم عمومی بودن و عملکردی بودن نمی‌توانند مداخله کنند و این امر باید به محکمه حقوقی واگذار شود. باوجود این، ازآنجاکه مرجع ثبتی ایران رویه واحدی در قبال بررسی طرح‌های صنعتی ندارد در مرحله دادگاه، احتمال ابطال گواهینامه طرح نسبت به بعضی کشورها مانند کشورهای اروپایی بالاست و این امر تردیدی را درباره اعتبار مطرح می‌کند. اگرچه از نظر اصول و ضوابط حقوقی پذیرفتی نیست.

منابع

۱. افراسیاب، محبوب، ۱۴۰۰ش ،«مالکیت صنعتی در نظام حقوقی ایران با تأکید بر رویه قضائی»، تهران، انتشارات علم و دانش،چ۲.

۲. بهادری جهرمی، زهرا، شاکری، زهرا،۱۴۰۰ش،« اصل اعتبار گواهینامه ثبت اختراع و اعمال آن در نظام حقوقی ایران»، مجله حقوق خصوصی، دوره ۱۸، ش۱.

۳. حبیبا، سعید، حنیفی، نسیم،۱۳۹۱ش،« بررسی تطبیقی تعریف و معیارهای ثبت طرح صنعتی در قانون مصوب۱۳۸۶»، پژوهش‌های حقوق تطبیقی، دوره ۱۶، ش۱.

۴. سیدین،علی، کارچانی، مهدی(الف)، ۱۴۰۰ش، حقوق مالکیت صنعتی در آینه اندیشه‌های قضایی(نشست‌های علمی و نقد رأی)، تهران، پژوهشگاه قوه قضائیه و مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضائیه ،چ۱.

۵. ----------(ب)، ۱۴۰۰ ش، «حقوق مالکیت فکری جنبه‌های کاربردی مرتبط با کسب‌وکار»،قم، انتشارات کتاب طه،چ۱.

۶. شاکری، زهرا، بهادری جهرمی، زهرا،۱۳۹۷ش، « سخنی در انواع نظام‌های ثبت اختراع، با نگاهی به برخی اصول ثبتی»، فصلنامه علمی دانشنامه‌های حقوقی، دوره ۱، ش۱.

۷. شبیری، سید حسن، دهقانی، سید احمد،۱۳۹۴ش،« مطالعه تطبیقی شرط منحصربه‌فرد بودن در طرح‌های صنعتی و مقایسه آن با شرط اصالت»، پژوهش‌های حقوق تطبیقی، دوره ۱۹، ش۲.

۸. صادقی،محمود ، نجفی، حامد،۱۳۹۵ش،« مطالعه تطبیقی شرط کاربرد صنعتی در حقوق اختراعات»،پژوهش های تطبیقی حقوق اسلام و غرب،دوره ۶،ش۱.

۹. طباطبائی حصاری، نسرین، ۱۳۹۸ش، «حق دسترسی به اطلاعات در سیستم ثبت مالکیت صنعتی ایران»، فصلنامه مطالعات حقوق خصوصی، دوره ۴۹، ش۳.

۱۰. قبولی در افشان، سید محمد مهدی ،محسنی،سعید،۱۳۸۹ش، «بررسی حقوقی طرح صنعتی قابل حمایت (مطالعه تطبیقی پیشینه و مفهوم)»، مجله دانش و توسعه، سال هفدهم، ش۳۲.

۱۱. کریمی، محمد حسین،۱۳۸۹ش،«علائم تجاری در حقوق ایران: بر اساس قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری ۱۳۸۶»،تهران، نشر مجد.

12. Antikainen, Mikko(2021), "Differences in Immaterial Details: Dimensional Conversion and Its Implications for Protecting Digital Designs Under EU Design Law". IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law52, 137–168 .
13. Bundesgerichtshof (German Federal Court of Justice), Case No I ZR 164/17 'Meda Gate' [24 January 2019]
14. Case T-9/07 Grupo Promer Mon Graphic SA v Office for Harmonisation in the Internal Market [2010] ECR II-0000, the General Court of the European Union.
15. Church, Oliver.,(2019),"Derclaye, Estelle. & Stupfler ,Gilles. An Empirical Analysis of the Design Case Law of the EU Member States". IIC- International Review of Intellectual Property and Competition Law 50, 685–719 .
16. Cour de cassation (Supreme Court, France), commercial chamber, No 17-18517 [13 March 2019]
17. T-41/14 Argo Development and Manufacturing Ltd v OHIM. 28 January 2015 , Available at: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=161844&doclang=EN>
18. Rahman,Sharifa Sayma(2014), Industrial Design in Different Jurisdictions: A Comparison of Laws,Journal of Intellectual Property Rights,Vol 19,May 2014,223-228.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی